

Lovforslag nr. L 140. Fremsat den 13. januar 1988 af undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v.

(Oprettelse af specialskoler, befordring m.v.)

§ 1

I lov om friskoler og private grundskoler m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 677 af 3. oktober 1986, foretages følgende ændringer:

1. I § 3, stk. 1, 2. pkt., indsættes efter »Specialklasser«: »og specialskoler«.

2. I § 3 indsættes efter stk. 1 som nyt stk.:

»Stk. 2. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler for godkendelse af specialskoler.«

Stk. 2 og 3 bliver stk. 3 og 4.

3. I § 13, stk. 3, indsættes efter »bestemmelserne i stk. 1, nr. 1, og stk. 2,«: »for specialskoler og«.

4. § 14 ophæves.

5. § 29 affattes således:

»§ 29. Staten yder tilskud til udgifter til befordring mellem skolen og hjemmet eller dets nærhed for børn i friskoler og private grund-

skoler, der har en lang eller trafikfarlig skolevej, samt til syge og invaliderede børn og til svært handicappede elever.

Stk. 2. Tilskud kan ydes inden for det beløb, der er bevilget på finansloven. Bevillingen reguleres for udviklingen i antallet af elever samt for prisudviklingen for persontransport med offentlige transportmidler.

Stk. 3. Ændring af tilskuddet, som ikke følger af stk. 2, sker efter indhentet udtalelse fra Frie Grundskolers Fællesråd og Foreningen af Private Selvejende Gymnasier.

Stk. 4. Frie Grundskolers Fællesråd fordeler tilskuddet mellem skolerne. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om ordningen og administrationen heraf.«

6. § 31, stk. 3, ophæves.

Stk. 4 bliver stk. 3.

§ 2

§ 1, nr. 1-3, træder i kraft den 1. august 1988, § 1, nr. 4 og 6, træder i kraft den 1. januar 1988, § 1, nr. 5, træder i kraft den 1. januar 1989.

Bemærkninger til lovforslaget

1. Almindelige bemærkninger

Private specialskoler

Med lovforslaget skabes der hjemmel til at etablere specialskoler under friskoleloven. Formålet hermed er at give forældre til svært handicappede børn et alternativ til offentlige specialskoler.

Dette kan f.eks. ske ved, at en kreds af forældre og andre interesserede, der har en særlig holdning til, hvordan undervisningsproblemer skal søges løst, slutter sig sammen om at etablere en skole, der er baseret på denne fælles holdning.

Forslaget skal ses i sammenhæng med den ændring af skolestøtteloven, der blev gennemført ved lov nr. 230 af 22. april 1987. Der blev her indført hjemmel til, at staten yder 100 pct. refusionstilskud – mod tidligere 85 pct. – af ekstraudgifter til lærertimer og hjælpemidler godkendt af Undervisningsministeriet, til undervisning af svært handicappede elever.

Ordningen tænkes administreret således, at Undervisningsministeriet på grundlag af en erklæring fra den pågældende skolepsykologiske rådgivning tager stilling til, om en elev opfylder kriterierne for at kunne betragtes som svært handicappet i henseende til undervisningsbehov. På samme måde som i den offentlige skole vil der blive lagt vægt på, om udgiften for den pågældende elev væsentligt overstiger udgiften til almindelig specialundervisning, om elevens handicap må betragtes som vidtgående, og om undervisningen har en sådan kompleksitet, at den ikke kan indgå i den almindelige undervisning.

Formålet med lovændringen var at gøre det lettere for forældre til svært handicappede børn at få børnene undervist i private skoler, hvis de ønsker det. Forældrene skal således efter lovens ikrafttræden ikke betale skolepenge for ekstraudgifter til lærertimer og hjælpemidler til svært handicappede elever. Denne udgift skal betales af det offentlige.

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, var det hensigten ved en ændring af friskoleloven senere at søge tilvejebragt hjemmel til at godkende oprettelse af specialskoler for svært handicappede

elever, således at der også på dette område bliver ligestilling mellem den offentlige og den private skole. Endvidere forudsattes lov om kommuners og amtskommuners bidrag til statslige og private skoler og kursus (bidragsloven) ændret, således at også amtskommunerne kommer til at bidrage til staten for elever med svære handicaps. Der henvises til det samtidige hermed fremsatte forslag til ny bidragslov.

Både af hensyn til forældrene til handicappede børn og til børnene selv må det sikres, at den private specialskole både med hensyn til bygninger, undervisning og lærerkræfter kan stå mål med kvaliteten i den offentlige specialskole.

Det er derfor i lovforslaget foreslået, at oprettelse af en privat specialskole skal godkendes af undervisningsministeren. Endvidere indeholder lovforslaget en bemyndigelse for undervisningsministeren til at fastsætte nærmere regler for godkendelsen.

Hensigten hermed er ikke at føre en nøje, detaljeret, løbende kontrol med de private specialskoler, men forud for godkendelsen at sikre, at en række nødvendige forudsætninger for, at skolen kan fungere på en forsvarlig måde, er opfyldt.

Af hensyn til, at der her er tale om en nydannelse, og at det drejer sig om et følsomt undervisningsområde, er det fundet nødvendigt, at Undervisningsministeriets godkendelse af den enkelte skole gives for en tidsbestemt periode ad gangen, normalt 5 år.

I forbindelse med godkendelsen må det sikres, at de fysiske forudsætninger for undervisningen af svært handicappede børn og børnenes færden og ophold er til stede. Bygninger, lokaler, inventar og faciliteter må være indrettede under hensyn hertil. Specielt må man være opmærksom på, at forholdene er indrettede med henblik på gangbesværede elever og så på eventuelle kostafdelinger. Hensynet til elevernes sikkerhed vejer tungt. Det er i denne forbindelse vigtigt at understrege, at det er initiativtagerne til skolen, der selv må sørge for, at disse bygningsmæssige forudsætninger er opfyldt, ligesom de selv må sørge for finansieringen af etableringen af skolebygningerne m.v.

Det forudsættes, at skolerne skal have en vis rimelig størrelse. En hensigtsmæssig størrelsesorden vil være en skole med 2 rækker à hver 3 alderslevgrupper, ialt ca. 20–24 elever. Minimum vil være en skole for 3 aldersgrupper svarende til ialt 10–12 elever. Størrelsen må ses i sammenhæng med økonomien, idet det forudsættes, at de tilskudsberettigede merudgifter til lærertimer og hjælpemidler ikke overstiger ca. 84.000 kr. årligt pr. elev, svarende til den tilsvarende udgift i de offentlige skoler. Der foreslås indført hjemmel til at fravige elevtalskravet i lovens § 13, stk. 1.

Det forudsættes, at undervisningen – ligesom al anden undervisning i private skoler – kan stå mål med den undervisning, der gives i den offentlige skole. Dette udelukker ikke, at der gives en alternativ undervisning, hvis indhold og tilrettelæggelse er præget af den særlige holdning og indstilling, der er skolens grundlag. Men det kræves, at undervisningen med hensyn til omfang og faglig kvalitet ikke er ringere end den, der gives i den tilsvarende offentlige skole. Til oplysning herom må skolen udarbejde en oversigt over den undervisning, skolen skal give.

Ved godkendelsen skal det sikres, at skolen kun kan optage elever med sådanne handicaps, at de vil kunne indskrives i folkeskolens specialskoler.

Der stilles – i overensstemmelse med hvad der almindeligt gælder i de private skoler – ikke nogen formelle kvalifikationskrav til undervisere på en privat specialskole, men det må forudsættes, at underviserne er i besiddelse af reelle kvalifikationer til at undervise inden for det pågældende område.

Med hensyn til spørgsmålet om at føre tilsyn med skolen gælder de almindelige regler i friskolelovens kapitel 2 med den nødvendige tillem্পning. Det følger heraf, at skolens forældrekræds selv har ansvaret for, at skolen giver en undervisning, som står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Tilsynet hermed kan efter forældrekrædsens beslutning enten udøves af en stedlig tilsynsførende, valgt af forældrene, eller af skolekommissionen, i Københavns skoledirektionen.

Herudover vil Undervisningsministeriets fagkonsulenter på specialundervisningsområdet kunne tilbyde et vist fagligt tilsyn og en faglig rådgivning til skolen, med bistand af den pågældende skolepsykologiske rådgivning, som skolen har samarbejde med ifølge den pågældende kommunes skoleplan. Det forudsættes iøvrigt, at skolen kan trække på den ekspertise, der er knyttet til den skolepsykologiske rådgivning.

Befordringsordningen

Efter den gældende § 29, der er optaget som bilag, er det kommunerne, der finansierer og administrerer befordringsgodtgørelsen til elever i friskoler og private grundskoler.

Forslaget indebærer, at kommunerne lettes for denne administration, idet Frie Grundskolers Fællesråd fremover vil påtage sig denne opgave. Samtidig overgår finansieringen til staten. Endvidere finansierer staten befordringsgodtgørelse til svært handicappede elever.

Andre ændringer

Endvidere er der bl.a. foreslået en ændring som en konsekvens af vedtagelsen af lov nr. 230 af 22. april 1987 om ændring af lov om statsstøtte til visse private skoler.

Lovforslagets økonomiske konsekvenser

Specialskoler

Det er ikke muligt nærmere at angive behovet for oprettelse af private specialskoler, men man skønner foreløbig et behov for 4–5 specialskoler, hvor det kapacitetsmæssige udgangspunkt er maksimalt 20–24 elever på hver skole. Der forventes således gradvis overflyttet ca. 100 elever ialt fra amtskommunale til private specialskoler.

Da indsatsen af vidtgående specialundervisning til svært handicappede elever principielt er af samme omfang, hvad enten eleven undervises i den amtskommunale skole eller i private skoler, vil udgiften herved også være af samme størrelsesorden (gennemsnitlig 100.000 kr. pr. elev i 1985/86 niveau). I henhold til skolestøtteleven vil forældrebetalingen i de private skoler være uafhængig af elevernes handicap (ca. 2.400 kr. pr. elev i 1985/86 niveau) og den modsvarende reduktion af det offentlige tilskud vil tilfalde den ansvarlige folkeskole-kommune, dvs. amtskommunen for elever med behov for vidtgående specialundervisning.

Efter de nødvendige kapacitetstilpasninger har fundet stede, indebærer forslaget således en lille offentlig besparelse (ca. 240.000 kr. i 1985/86 niveau).

Byrdefordelingen mellem de involverede offentlige myndigheder fastlægges i henhold til det samtidig fremlagte forslag til en ny lov om kommuners og amtskommuners bidrag til statslige og private skoler og kurser, hvortil henvises.

Befordringsordningen

Kommunernes aktuelle årlige udgifter til privatskolebefordringsordningen ligger på 30–35 mill. kr.

Beløbet forudsættes fradraget den kommunale bloktilskudspulje. Endvidere vil der bliver optaget forhandlinger med amtsrådsforeningen om fradrag i den amtskommunale bloktilskudspulje som følge af, at staten overtager befordringen af svært handicappede elever på de private skoler.

Administrative konsekvenser

Der er ikke administrative konsekvenser forbundet med forslaget vedrørende specialskoler, hvormod befordringsforslaget medfører lettelse for den kommunale administration.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1, 2 og 3

Ad § 3, stk. 1 og 2, og § 13, stk. 3

Der henvises til de almindelige bemærkninger.

Til nr. 4

Ad § 14

Forslaget om ophævelse af § 14 er en konsekvens af vedtagelsen af lov nr. 230 af 22. april 1987 om ændring af lov om statsstøtte til visse private skoler. Efter lovens § 3 d, stk. 3, er der hjemmel til at undervisningsministeren fastsætter reglerne om beregning af det normere løntimetal.

Regler om beregning af det normerede løntimetal er fastsat i Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 484 af 8. juli 1987.

Til nr. 5

Ad § 29

Efter den nuværende lov ydes befordringsgodtgørelse efter samme betingelser, som er gældende for folkeskolelovens befordringsordning i folkeskolelovens § 25, stk. 1, nr. 1 eller 2.

I modsætning til folkeskolelovens befordringsordning er der dog begrænsninger for, hvor lange strækninger kommunerne skal udrede befordringsudgifterne for (den nuværende § 29, stk. 3).

Det er efter forslaget de frie skoler selv, der fremtidig administrerer befordringstilskudsordningen. Det forudsættes dog, at der fortsat lægges vægt på de hidtil gældende retningslinier, men der vil naturligvis kunne tages hensyn til konstaterede ændringer i befordringsbehovet og andre relevante forhold. Befor-

dringstilskud kan dog fortsat som hovedregel kun gives til elever, der har en lang eller trafikfarlig skolevej. Om en vej er trafikfarlig afgøres af Fællesrådet efter indhentet udtalelse fra vedkommende politimester.

Til stk. 2

Reguleringen for udviklingen af antallet af elever forudsættes at ske på grundlag af det opgjorte elevtal pr. 1. september i tilskudsåret (finansåret). Oplysninger om prisudviklingen for persontransport forudsættes indhentet via Danmarks Statistik.

Til stk. 3

Der tænkes f.eks. her på ændringer, som skyldes ændring af forholdet mellem trafikfarlig vej og almindelig vej eller andre omstændigheder, som kan have indflydelse på befordringsbehovet. Både Undervisningsministeriet og Fællesrådet kan tage initiativ til forhandling om ændring af tilskudsbevillingen. Eventuelle ændringer skal godkendes på finansloven.

Til stk. 4

Fordelingsprincipperne tilrettelægges og administreres af Frie Grundskolers Fællesråd. De årlige tilskud udbetales af staten ved skoleårets begyndelse og indsættes på postgirokonto eller i en bank eller sparekasse og udbetales på foranledning af Frie Grundskolers Fællesråd. Administrationsudgifterne forudsættes dækket af renteindtægten efter samme model som for fripladsudvalget (Bekendtgørelse om fripladstilskud til elever i friskoler, private grundskoler og private gymnasieskoler).

Frie Grundskolers Fællesråd nedsætter et fordelingsudvalg, der sammen med fællesrådets sekretariat forestår fordelingen af tilskuddet til skolerne.

Til nr. 6.

Ad § 31, stk. 3

Foreningen af Private Selvejende Gymnasier, Studenter og HF-Kurser søger optagelse i Vikarkassen med virkning fra 1. januar 1988 som følge af den nye tilskudsordning ved private skoler, jf. lov nr. 230 af 22. april 1987.

Ministeriet ønsker på baggrund af det nye tilskudssystem ved private skoler, at statens tilskud til vikarkassen omlægges således, at det bringes i overensstemmelse med tilskudssystemets principper.

F. t. l. vedr. friskoler og private grundskoler m.v.

Til § 2

Det foreslås, at § 1, nr. 1-3, træder i kraft den 1. au-

gust 1988 samtidig med et nyt skoleårs begyndelse.
§ 1, nr. 4 og 6, træder i kraft den 1. januar 1988. § 1,
nr. 5, træder i kraft den 1. januar 1989.

Bilag

*I dette bilag er (med mindre skrift)
indsat den gældende formulering af de bestemmelser,
der berøres af lovforslaget*

1. I § 3, stk. 1, 2. pkt., indsættes efter »Specialklasser«: »og specialskoler«.

§ 3. . . .

»Stk. 1. En friskole eller privat grundskole skal efter regler, der fastsættes af undervisningsministeren, give specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand til elever, hvis udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte, jfr. dog stk. 2. Specialklasser kan kun oprettes i særlige tilfælde og med undervisningsministerens godkendelse.«

2. I § 3 indsættes efter stk. 1 som nyt stk.:

»Stk. 2. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler for godkendelse af specialskoler.«

Stk. 2 og 3 bliver stk. 3 og 4.

3. I § 13, stk. 3, indsættes efter »bestemmelserne i stk. 1, nr. 1, og stk. 2,«: »for specialskoler og«.

§ 13. . . .

»Stk. 3. Undervisningsministeren kan fravige bestemmelserne i stk. 1, nr. 1 og stk. 2 for skoler, der udelukkende henvender sig til nationale mindretal, samt for skoler, der var i virksomhed i skoleåret 1976-77, og som er eller efter 1967 har været beliggende i landzone eller et hertil svarende område.«

14. § 14 ophæves.

»§ 14. Undervisningsministeren fastsætter regler om et højeste forbrug af lærerskematimer pr. elev på 1.-10. klassetrin som grundlag for beregningen af statstilskud.

Stk. 2. Det samme gælder forbruget af skematimer i børnehaveklasse og ved undervisning i fritiden efter § 5.«

5. § 29 affattes således:

»§ 29. Staten yder tilskud til udgifter til befordring mellem skolen og hjemmet eller dets nærhed for børn i friskoler og private grundskoler, der har en lang eller trafikfarlig skolevej, samt til syge og invaliderede børn og svært handicappede elever.

Stk. 2. Tilskud kan ydes inden for det beløb, der er bevilget på finansloven Bevillingen reguleres for udviklingen i antallet af elever samt for prisudviklingen for persontransport med offentlige transportmidler.

Stk. 3. Ændring af tilskuddet, som ikke følger af stk. 2, sker efter indhentet udtalelse fra Frie Grundskolers Fællesråd og Foreningen af Private Selvejende Gymnasier.

Stk. 4. Frie Grundskolers Fællesråd fordeler tilskuddet mellem skolerne. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om ordningen og administrationen heraf.«

»§ 29. Kommunen dækker efter ansøgning udgifterne til befordring med offentlige trafikmidler mellem skolen og hjemmet eller dets nærhed for de børn i friskoler og private grundskoler, som er hjemmehørende i kommunen, og hvis skolevej opfylder betingelserne i folkeskolelovens § 25, stk. 1, nr. 1 eller 2.

Stk. 2. Hvor offentlige trafikmidler ikke forefindes, eller hvor de medfører urimelig ventetid, skal kommunen godtgøre udgifterne til egen befordring.

Stk. 3. Kommunens forpligtelser gælder dog ikke for afstande, hvormed skolevejen

overstiger 12½ km i børnehaveklasser og på 1.-3. klassesettrin, 16 km: på 4.-9. klassesettrin og 17 km i 10. klasse.

Stk. 4. Kommunen skal endvidere sørge for befordring til og fra skole af syge og invaliderede børn efter regler, der fastsættes af undervisningsministeren.

Stk. 5. Kommunen kan i stedet for at dække udgifterne til befordring med offentlige trafikmidler eller at godtgøre udgifterne til egen befordring godtgøre udgifterne til en af skolen etableret befordringsordning eller selv drage omsorg for befordringen. Befordringen kan være fælles for elever i folkeskolen og i de af loven omfattede skoler.

Stk. 6. Klage over kommunens afgørelse i henhold til foranstående bestemmelser kan indbringes for amtsrådet, der træffer den endelige administrative afgørelse. De af de kommunale myndigheder i Københavns og Frederiksberg Kommuner truffne afgørelser kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.«

**6. § 31, stk. 3, ophæves.
Stk. 4 bliver stk. 3.**

§ 31. . . .

»Stk. 3. § 13, stk. 5, finder ikke anvendelse for en sådan skoleafdeling.«